

Będzie nowy (stary) proces karny

15 kwietnia br. wejdzie w życie ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, przywracająca nadrzędność zasady prawdy materialnej nad zasadą kontrydiktoryjności procesu. Tym samym ustawodawca rezygnuje z modelu postępowania, w którym sędzia jako bezstronny arbiter rozstrzyga spór toczony między oskarżycielem a obroną i powraca do procesu, w którym sędzia jest obowiązany przeprowadzać dowody, by wyjaśnić wszystkie istotne okoliczności sprawy.

Dowody z urzędu znów nie są wyjątkiem

Kluczowa zmiana w obowiązującym zaledwie od lipca ubiegłego roku modelu procesu karnego dotyczy zasad przeprowadzania dowodów w postępowaniu sądowym. Aktualnie zadanie to leży w rękach stron procesu, sąd zaś może przeprowadzić dowód jedynie w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. Po wejściu w życie kwietniowej nowelizacji sąd w przeprowadzaniu dowodów nie będzie związany w/w ograniczeniami (nowy art. 167 kpk).

Wykorzystanie dowodu uzyskanego za pomocą czynu zabronionego

Aktualnie niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego. Nowelizacja ogranicza znacząco ten zakaz. Zgodnie bowiem z nowym brzmieniem art. 168a kpk dowodu nie będzie można uznać za niedopuszczalny wyłącznie na tej podstawie, że został uzyskany z naruszeniem przepisów postępowania lub za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego, chyba że dowód został uzyskany w związku z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych, w wyniku: zabójstwa, umyślnego spowodowania uszczerbku na zdrowiu lub pozbawienia wolności.

Na korzyść – tylko niedające się usunąć wątpliwości

Z powyższym obowiązkiem dążenia sądu – przy niedostatku aktywności dowodowej prokuratora i oskarżonego – do wyjaśnienia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności sprawy, wiąże się powrót do zasady, że na korzyść oskarżonego należy rozstrzygnąć istniejące w sprawie wątpliwości dopiero w razie niemożności ich usunięcia, a nie – tak, jak ma to miejsce dotychczas – takie, których np. z uwagi na bierną postawę stron procesu, nie usunięto w postępowaniu dowodowym (nowy art. 5 § 2 kpk).

Odszkodowanie tylko za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie i zastosowanie środka zabezpieczającego

Omawiana ustawa powraca do poprzednio obowiązujących rozwiązań także w zakresie podstaw żądania odszkodowania. Nowelizacja uchyla bowiem przepisy pozwalające na żądanie przez oskarżonego odszkodowania i zadośćuczynienia za szkody i krzywdy wynikłe z wykonywania wobec niego środków przymusu (art. 552a kpk), a także dające prawo do żądania odszkodowania i zadośćuczynienia również osobie innej niż oskarżony w razie niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w związku z postępowaniem karnym (art. 552b kpk).

Nowa instytucja – skarga na wyrok sądu odwoławczego

Ustawa wprowadza do kodeksu postępowania karnego nowy rozdział 55a. W myśl wspomnianych przepisów od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania stronom przysługiwać będzie skarga do Sądu Najwyższego. Skarga wstrzyma wykonanie zaskarżonego wyroku, a w efekcie jej rozpoznania na posiedzeniu bez udziału stron, Sąd Najwyższy postanowieniem oddali skargę albo wyrokiem uchylą zaskarżony wyrok w całości lub w części i przekaze sprawę właściwemu sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania. W ocenie projektodawcy opisana instytucja, poprzez eliminowanie bezzasadnych uchyleń wyroków, przyspieszy postępowanie.

Dla jakich postępowań nowe przepisy?

Zgodnie z art. 24 omawianej ustawy, postępowania przygotowawcze wszczęte przed dniem wejścia w życie tej ustawy, w których do dnia wejścia w życie tej ustawy nie został wniesiony do sądu akt oskarżenia, wnioski o wydanie wyroku skazującego, wnioski o warunkowe umorzenie postępowania lub wnioski o umorzenie postępowania przygotowawczego i orzeczenie środka zabezpieczającego, prowadzi się w dalszym ciągu według przepisów omawianej ustawy.

Źródło: ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2016.437 z dnia 2016.04.01); uzasadnienie do projektu ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Druk nr 207)

Opracowanie: Ewa Koper – adwokat

Jesteśmy w posiadaniu pełnych danych związanych ze sprawami omawianymi w niniejszej publikacji.

Newsletter dostarczany jest bezpłatnie, w szczególności Klientom kancelarii. Treść publikacji nie jest formą doradztwa prawnego.

